

บทที่ 5

การถอดรหัสความหมายการบริโภควัฒนธรรมฟุตบอลในสังคมไทย

การบริโภควัฒนธรรมฟุตบอลเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดในปัจจุบัน ซึ่งก็คือมิติของการชมฟุตบอลและมิติของการเล่นฟุตบอล ในด้านหนึ่ง ฟุตบอลเป็นพื้นที่ในการเข้ารหัสสื่อสารความหมาย (ดังที่ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดในการนำเสนอบทที่ 4) แต่ในอีกด้านหนึ่งฟุตบอลก็เป็นพื้นที่ในการถอดรหัสได้เช่นกัน ในบทนี้เป็นการศึกษาการถอดรหัสความหมายการบริโภควัฒนธรรมฟุตบอลในสังคมไทย ซึ่งจะพิจารณาใน 2 ส่วนประกอบกันคือ ในส่วนแรกเป็นการศึกษาเพื่อที่จะทราบว่า ผู้บริโภคฟุตบอลในปัจจุบัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กลุ่มผู้เล่นฟุตบอล และกลุ่มผู้ชมฟุตบอลมีแบบแผนหรือวิธีการในการบริโภคฟุตบอลกันอย่างไร อีกส่วนหนึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคฟุตบอลมีการรับรู้และมีความรู้สึกนึกคิดต่อความหมายต่าง ๆ ของฟุตบอลอย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาที่ได้นำเสนอไปในบทที่ 4 มาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ และอาศัยกรอบแนวคิดเรื่องทฤษฎี แนวคิดการถอดรหัสของผู้รับสาร (decoding) ของสจวร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall) การวิเคราะห์ผู้รับสารของเดวิด มอร์เลย์ (David Morley) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกผลการศึกษาเป็น 2 กรณี ประกอบด้วย 1) แบบแผนวิธีการบริโภคฟุตบอล และ 2) การรับรู้ความหมายจากฟุตบอล ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร สำหรับกระบวนการเข้าถึงข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนแรกที่พิจารณารับรู้ตีความสัญลักษณ์และความหมายของฟุตบอล ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ สำหรับในส่วนที่สองที่เป็นแบบแผนการชมและเล่นฟุตบอล ผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นยังใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในภาคปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างผู้เล่นและผู้ชมบางคนเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังใช้ข้อมูลจากเอกสารอื่น ๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร บทความ วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต ประกอบอีกด้วย

ในการนำเสนอผลการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ภูมิหลังและที่มาของกลุ่มตัวอย่าง 2) แบบแผนวิธีการบริโภคฟุตบอลของกลุ่มตัวอย่าง และ 3) การรับรู้ความหมายจากฟุตบอล โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังและที่มาของกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาแบบแผนการชมและการเล่นฟุตบอลในส่วนนี้ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มผู้ชมฟุตบอล และกลุ่มผู้เล่นฟุตบอล ซึ่งแต่ละกลุ่มจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มย่อยตามชนชั้นของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมฟุตบอล¹⁰ จำนวน 14 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เล่นฟุตบอล¹¹ จำนวน 9 คน ดังตาราง

ตารางที่ 35 : ตารางการเปรียบเทียบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมฟุตบอล

ชื่อ	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้/เดือน (บาท)	ชนชั้น
1. คุณชาย	40	ปริญญาโท	โฆษณา/อาจารย์พิเศษ	ไม่ระบุ	สูง
2. ตี	42	ปริญญาตรี	กิจการส่วนตัว	50,000 ขึ้นไป	กลาง
3. เปา	41	ปริญญาตรี	กิจการส่วนตัว	40,000	กลาง
4. ไมค์	39	ปริญญาโท	กิจการส่วนตัว	25,000	กลาง
5. เพ็ง	35	ปริญญาโท	อาจารย์	19,000	กลาง
6. อึ้ง	34	ปริญญาตรี	พนักงาน	22,000	กลาง
7. เก้	41	ปริญญาเอก	อาจารย์	50,000-60,000	กลาง
8. มา	22	ปริญญาตรี	นักศึกษา	6,000	กลาง
9. ทำ	21	ปริญญาตรี	นักศึกษา	4,000	กลาง
10. วินัย	36	ปริญญาตรี	ขายไก่ย่าง	10,000	ล่าง
11. โดม	28	มัธยมศึกษา	พนักงานส่งเอกสาร	6,500	ล่าง
12. สมหมาย	47	ประถมศึกษา	ขับแท็กซี่	ไม่แน่นอน	ล่าง
13. กอ	45	-	ขับแท็กซี่	ไม่แน่นอน	ล่าง
14. ยม	48	มัธยมศึกษา	ยาม	8,000	ล่าง

¹⁰ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้ชมฟุตบอลบางท่านไม่สะดวกต่อการเปิดเผยข้อมูลโดยใช้ชื่อและนามสกุลจริง ผู้วิจัยจึงใช้นามสมมติแทน

¹¹ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้เล่นฟุตบอลบางท่านไม่สะดวกต่อการเปิดเผยข้อมูลโดยใช้ชื่อและนามสกุลจริง ผู้วิจัยจึงใช้นามสมมติแทน

ตารางที่ 36: ตารางการเปรียบเทียบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เล่นฟุตบอล

ชื่อ	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้/เดือน (บาท)	ชนชั้น
1. เป้	42	ปริญญาตรี (ต่างประเทศ)	ช่างภาพ	ไม่แน่นอน	กลาง
2. กลาง	40	ปริญญาตรี	โทรทัศน์	28,000	กลาง
3. ต๋อง	37	ปริญญาตรี	โปรดิวเซอร์	25,000	กลาง
4. แบะ	37	ปริญญาโท	คอลัมนิสต์	20,000	กลาง
5. เอกซ์	17	มัธยมศึกษา	นักเรียน	4,000	กลาง
6. ทาง	28	ปวช.	ไม่มี	-	ล่าง
7. ด่วน	33	มัธยมศึกษา	ขับรถรับจ้าง	ไม่แน่นอน	ล่าง
8. รอ	18	มัธยมศึกษา	นักฟุตบอลโรงเรียน	2,000	ล่าง
9. หลอด	22	ปริญญาตรี	นักฟุตบอลวิทยาลัย	6,000	ล่าง

2 แบบแผนวิธีการบริโภควัฒนธรรมฟุตบอล

สำหรับแบบแผนวิธีการบริโภควัฒนธรรมฟุตบอลจะแบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ 1) แบบแผนการชมฟุตบอล กับ 2) แบบแผนการเล่นฟุตบอล ดังนี้

2.1 แบบแผนในการชมฟุตบอล

ในส่วนพฤติกรรมการชมฟุตบอล ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ใน 4 หัวข้อคือ การเข้าถึง สถานที่ และเวลาในการชม อุปกรณ์ในการชม และค่าใช้จ่ายในการชม

การเข้าถึง

พฤติกรรมการชมฟุตบอลในสังคมไทยสามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การชมจากในสนามแข่งขันโดยตรง และการชมผ่านสื่อ ซึ่งก็คือการติดตามฟุตบอลผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อมวลชน (โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์) สื่อใหม่ (อินเทอร์เน็ต) สื่อบุคคล (พูดคุย) ฯลฯ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางมีการเข้าถึงการชมฟุตบอลได้หลายลักษณะ ดังที่เกากล่าวว่า “ก็ดูทั้งในสนามและก็ยังติดตามจากข่าวกีฬา (โทรทัศน์) บ้างก็เช็คจากเว็บ (ไซด์)” (เก, สัมภาษณ์ 17 พฤษภาคม 2553)

ซึ่งการชมฟุตบอลอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและบริบทที่แวดล้อมอยู่ในขณะนั้น เช่น ไมค์ ผู้เป็นเจ้าของกิจการร้านกาแฟที่ว่า “เดี๋ยวนี้ดูจาก True อย่างเดียวเลย มันไม่ค่อยว่างที่จะอ่านชอคเกอร์แล้ว แต่ถ้ามีงานเข้าก็ไม่ดู” (ไมค์, สัมภาษณ์ 5 พฤษภาคม 2553)

เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มชนชั้นกลางที่มีกำลังที่จะซื้อสื่อที่มีราคาสูงอย่างคอมพิวเตอร์ไว้ในการครอบครอง อีกทั้งด้วยระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูงของไมค์และเกทำให้สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ โปรแกรม การดาวน์โหลด ในการบริโภคสื่อฟุตบอลทางอินเทอร์เน็ตได้ ถึงแม้บางครั้งยังมีการบริโภคฟุตบอลจากสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แต่การบริโภคหลักก็ยังคงเป็นสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งน่าสังเกตว่าไมค์จะนำเอาคอมพิวเตอร์แบบพกพา (notebook) ติดตัวไปที่ทำงานทุกวัน

แสดงให้เห็นว่าในโลกของความเป็นจริงแล้ว การชมฟุตบอลของไมค์มีปัจจัยภายนอกมาเป็นตัวแปรแทรกในการเปิดรับ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต เพราะเข้าถึงได้มากกว่าเนื่องจากสะดวกกว่า แพร่หลาย อีกทั้งยังเหมาะกับวิถีชีวิตการทำงานของเขาที่สามารถเอาชนะอุปสรรคทั้งเรื่องพื้นที่และเวลา กล่าวคืออยู่ที่ไหนก็สามารถเปิดรับได้ทันทีที่ต้องการ หากเป็นการชมการถ่ายทอดสด หรืออ่านจากหนังสือพิมพ์ ก็จะต้องมีเวลาเป็นอุปสรรคในการต้องรอชม (ที่มักเป็นช่วงดึก) รอเวลาว่างที่จะไปซื้อหรืออ่านตอนที่ไม่มีลูกค้า จึงเป็นข้อจำกัดในทั้งสถานที่และเวลาในการชมฟุตบอล

อินเทอร์เน็ตเป็นอีกสื่อที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่นอกเหนือไป จากเคเบิลทีวี และโทรทัศน์ เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่พวกเขาเข้าถึงได้ง่าย มีข้อมูลที่หลากหลาย และสามารถชมย้อนหลังได้ และที่สำคัญจากกล่าวได้ว่า ด้วยความทันสมัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตนั้นมีผลต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้คนเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก แต่หากเราพิจารณาในแง่ของชนชั้น เนื่องจากอินเทอร์เน็ตยังเป็นสื่อที่มีการใช้เทคโนโลยีทันสมัยและสลับซับซ้อน จึงทำให้อุปกรณ์มีราคาที่สูง อีกทั้งยังต้องมีความรู้ความเข้าใจทางเทคโนโลยีด้วย ดังนั้นผู้ที่สามารถเข้าถึงและใช้สื่อดังกล่าวจึงอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงพอสมควร หากต้องการมีอุปกรณ์เป็นของตนเอง อีกทั้งยังต้องมีความรู้ในการใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการสืบค้นหรือดาวน์โหลดอีกด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของอิง ที่เล่าถึงวิธีการสืบค้นเพื่อดูฟุตบอลของเธอว่า “ช่วงนี้ หาร่างง่าย เข้าไปคลิกไปคลิกมาก็เจอ” (อิง, สัมภาษณ์ 11 ตุลาคม 2553)

ทั้งนี้จากคำบอกเล่าของอิงข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยพบว่า สื่อฟุตบอลแต่ละประเภทต่างก็มีลักษณะทางชนชั้นที่แตกต่างกันไป (class distinction) สื่อฟุตบอลประเภทหนึ่งอาจมีสถานะชนชั้นทางสังคมที่สูงหรือเหนือกว่าสื่ออีกประเภทหนึ่ง เนื่องจาก ประการแรกคือ ความแตกต่างในระดับราคา เช่น ราคาเครื่องคอมพิวเตอร์มีราคาที่สูงกว่าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์แพงกว่าวิทยุ เคเบิลทีวีกับฟรีทีวี เป็นต้น ประการที่สองนอกจากเรื่องของราคาแล้วคุณภาพของสื่อก็เป็นเครื่องแสดงความแตกต่างทางชนชั้นของสื่อได้ด้วยเช่น คอมพิวเตอร์ย่อมดูทันสมัยกว่าโทรทัศน์ โทรทัศน์จอแบนก็ดูทันสมัยกว่าจอโค้ง โทรทัศน์ก็ดูดีกว่าวิทยุ เป็นต้น จึงอาจสรุปได้ว่าสื่อฟุตบอลได้แฝงไว้ด้วยความแตกต่างทางชนชั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือสื่อฟุตบอลแต่ละชนิดก็มีมิติทางชนชั้นที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความหมายของความทันสมัย สื่ออินเทอร์เน็ตสะท้อนความเหนือกว่าออกมาได้ดีกว่าสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

นอกจากสื่ออินเทอร์เน็ตในการสืบค้นและเข้าถึงการชมฟุตบอลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัจจุบันก็มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการเข้าถึงฟุตบอล เช่น twitter ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“สำหรับท่านที่ไม่สามารถมาชมการแข่งขันได้ที่สนาม BCC FC มีบริการรายงานผลบอล และทุกเหตุการณ์สำคัญตลอด 90 นาที

ท่านจะไม่พลาดสักนาทีสำหรับเหตุการณ์สำคัญๆการแข่งขัน ท่านสามารถติดตามได้ที่

twitter สโมสร <http://twitter.com/BccFootballClub>

ในวันนี้ทางเราจะเริ่ม tweet ตั้งแต่ 18.30 น.เป็นต้นไป

จนจบการแข่งขันระหว่าง อัสสัมชัญ ธนบุรี กับ BCC FC”

เพราะฉะนั้นความสำคัญของการบริโภคสื่อฟุตบอลจึงไม่ใช่เพียงแค่ “ดูอะไร” หากแต่เป็นการ “ดูอย่างไร” มากกว่า

ในการเข้าถึงสื่อฟุตบอล (access) สำหรับการเข้าถึงการบริโภคฟุตบอลในมิติของการเป็นผู้ชมนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปตามรายได้หรือสถานะทางชนชั้น แต่ที่น่าสังเกตคือการชมฟุตบอลทางโทรทัศน์ดูจะเป็นช่องทางหลักในการชมของผู้ชม แม้กระทั่งบางเกมนั้นเปิดโอกาสให้เดินทางไปชมที่สนามแข่งขันจริงได้ เช่น การแข่งขันฟุตบอลรายการต่าง ๆ ในประเทศไทย แต่ก็ยังมีผู้ชมจำนวนมากไม่น้อยที่เลือกจะติดตามชมทางโทรทัศน์แทน ยกเว้นในการแข่งขันบางนัดที่มีผู้ชมเข้าชมเต็มสนาม แต่ผู้ชมในต่างจังหวัดก็ยังคงพอใจกับการติดตามชมผ่านการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ ด้วยเหตุผลเรื่องการเดินทางและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะการซื้อตั๋วเข้าชมที่อาจไม่แพงมากนัก แต่ก็ต้องใช้ความพยายามเพื่อซื้อเป็นอย่างมาก ซึ่งบางคนต้องเข้าคิวรอชื้อนานหลาย

ชั่วโมง จนเกิดการซื้อขายตัวเกินราคาจากนายหน้าที่กว้านซื้อตัวไว้ก่อนแล้วจึงนำมาเร่ขายเกินราคาที่หน้าตัว

จากรายได้ที่แตกต่างกันนี้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ลักษณะการบริโภคฟุตบอลแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ กลุ่มแรก คือกลุ่มที่มีรายได้ค่อนข้างสูง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางสามารถบริโภคฟุตบอลจากสื่อได้หลายประเภท รวมทั้งสื่อที่ทันสมัยอย่างอินเทอร์เน็ต และมีต้นทุนในการบริโภคค่อนข้างสูง เช่น อัตราค่าสมาชิกเคเบิลทีวี ราคาตั๋วชมฟุตบอลชั้นดันดับที่สุด หรือการเดินทางไปชมฟุตบอลที่ต่างประเทศ เป็นต้น และกลุ่มสอง คือกลุ่มที่มีรายได้ค่อนข้างน้อยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างชนชั้นล่าง จึงทำให้รูปแบบของสื่อที่บริโภคถูกจำกัดด้วยสื่อที่มีราคาไม่สูงนัก และไม่มีความสะดวกในการเข้าถึง เช่น วิทยุ และโทรทัศน์

สถานที่และเวลาในการชม

สถานที่

สถานที่ในการชมฟุตบอลรวมถึงสภาพแวดล้อมในการชมของแต่ละพื้นที่นั้น นับว่ามีความสำคัญต่อการรับชมของผู้ชมไม่น้อย อย่างน้อยที่สุดการชมในบรรยากาศกลางแจ้งกับบรรยากาศการชมในร่มอย่างการชมการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ก็มีความแตกต่างกัน

สนามจริง ในพื้นที่สนามจริงนั้นเป็นบรรยากาศกลางแจ้ง ยกเว้นอัฒจันทร์บางด้านที่มีหลังคาคลุมเพื่อให้ผู้ชมได้นั่งชมอย่างสบาย ไม่ต้องเผชิญกับแดดร้อนหรือสายฝน อย่างไรก็ตามตั๋วสำหรับที่นั่งด้านนี้มีราคาแพงที่สุดในอัฒจันทร์ทั้งสี่ด้าน การเลือกที่นั่งในสนามนั้น อาจกล่าวได้ว่ามีเงื่อนไขเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น วิศวกรศึกษาที่มีที่พักอยู่ใกล้กับสนามรัชมังคลาภิเษกที่ไม่ได้สนใจที่จะซื้อตั๋วที่อัฒจันทร์ด้านมีหลังคา เพราะราคาสูงเกินไป ขอเพียงได้เข้าไปชมในสนามก็เพียงพอแล้ว ลักษณะที่เด่นอีกประการในการชมในสนามจริงก็คือ การที่สามารถกำหนดมุมมองในการรับชมได้ด้วยตนเอง ที่แตกต่างจากการชมผ่านสื่อโทรทัศน์ที่ถูกกำหนดทิศทางการชมจากกล้องต่าง ๆ ที่ทำการถ่ายทอดอยู่ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ชมในสนามจะสามารถกำหนดทิศทางการชมได้ด้วยตนเอง การชมในลักษณะนี้ก็อาจมีข้อด้อยอยู่บ้างก็คือ เรื่องข้อมูลความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ในสนามจริงอาจพลาดวินาทีสำคัญไป หรือการไม่มีคำบรรยายจากผู้พากษ์ เป็นต้น ซึ่งทำให้การเป็นผู้ชมในสนามจริงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องของฟุตบอล ผู้เล่น คู่แข่งขัน มากเพียงพอ

กรณีในสนามจริง จะเห็น บ๊อคที่นั่งที่กันขอบเขตเฉพาะไว้สำหรับประธานในพิธี และแขกผู้มีเกียรติที่จะมาเฉพาะในวันที่แข่งขันรอบชิงชนะเลิศเพื่อมอบรางวัล ซึ่งเป็นพื้นที่ตรงกลาง มีทัศนกรรมการมองที่ดีที่สุด มีการประดับตกแต่ง ทำที่นั่งพิเศษ ไม่เหมือนที่นั่งอื่น ๆ พื้นที่/ตำแหน่งแห่งที่เหล่านี้เป็นพื้นที่เฉพาะ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไป สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างความแตกต่างทางสัญลักษณ์ นั่นก็คือการธำรงรักษาระดับชั้นเอาไว้เช่นกัน

นอกจากที่นั่งของแขกผู้มีเกียรติ แล้วในทุกวันนี้ สนามฟุตบอลตามสโมสรของเมืองไทยก็เริ่มจัดทำที่นั่งเฉพาะสำหรับผู้ชมที่เป็นลูกค้าชั้นพิเศษ ดังตัวอย่างคำโฆษณาของสโมสรเมืองทอง ยูไนเต็ด (นิตยสาร MTUTD ฉบับ 005, กุมภาพันธ์ 2010) ที่ว่า “ที่สนามของสโมสรเมืองทอง ยูไนเต็ด มีห้องวีไอพี เลานจ์ มี 24 ห้อง ราคา 70,000 ต่อฤดูกาล มีที่นั่ง 8 ที่ มีอาหารจานด่วน เสริฟเครื่องดื่มไม่จำกัดจำนวน”

ส่วนการชมผ่านสื่อโทรทัศน์ในพื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ผับ มีปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจมากำหนดเช่นกันทั้งนี้เพราะผู้ชมต้องจ่ายค่าอาหารหรือเครื่องดื่มเพื่อเข้าชมนั่นเอง นอกจากนั้นก็จะเป็นเรื่องของการจัดลำดับคุณค่าของที่นั่งชม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับรสนิยมส่วนตัว กล่าวคือ ชอบมุมไหน ส่วนไหนที่นั่งสบายและดูได้ชัดเจน มีเครื่องปรับอากาศหรือลานโล่งกว้าง ผู้ชมสามารถเลือกที่นั่งได้ตามใจชอบ ในกรณีที่มาก่อนก็สามารถเลือกได้ก่อน ทว่าในการชมนั้นจะถูกจำกัดไว้ภายในพื้นที่หน้าจอของโทรทัศน์หรือโปรเจคเตอร์เท่านั้น แต่สิ่งที่ได้เปรียบก็คือ การได้รับข้อมูลที่ลึกซึ้งและหลากหลายจากเสียงผู้บรรยาย เทคนิคพิเศษต่าง ๆ เช่น ภาพช้า ภาพใกล้ ภาพช้า ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีภาพกราฟฟิกแสดงข้อมูลสถิติต่าง ๆ รวมไปถึงข้อมูลอีกหลากหลายจากผู้บรรยาย ที่ในสนามจริงไม่มีให้

สถานที่ในการชมหรือติดตามฟุตบอลสำหรับกลุ่มตัวอย่างบางคนก็คือ สถานที่ทำงาน ซึ่งก็คือในรถแท็กซี่ที่ตนเองต้องขับรถเพื่อหารายได้ เช่น ในครั้งหนึ่งที่ผู้วิจัยเดินทางด้วยแท็กซี่ ในระหว่างทางผู้วิจัยถามว่าที่สมหมายว่าทำไมถึงไม่ดูทีวี ที่สมหมายตอบว่า “ไม่เอาละ เสียเวลาทำมาหากิน ผมฟังเอาก็พอ” (สมหมาย, สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2553)

หรือที่พี่กตอบว่า “ไม่ได้ดูหรอก ฟังเอา วิ่งรถก่อน หาผู้โดยสารไปก็ฟังไป มันจะมีคู่แข่งกะค้าใช้มัย ฟังอยู่ในรถนี่แหละ พอส่งรถก็กลับบ้าน กลับถึงบ้านก็หลับแล้ว คู่ดีก็ไม่เคยดูตื่นมาดูข่าวตอนเช้าเอาก็ได้ ดูเสร็จก็วิ่งรถ ” (กอ, สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2553)

สรุปได้ว่า พื้นที่ในการชมฟุตบอล พบว่ามีได้หลายสถานที่ เช่น บ้าน หอพัก ร้านอาหาร ผับ สนามจริง ฯลฯ ด้านหนึ่งแสดงว่า ฟุตบอลเป็นกีฬาที่ชมได้ทุกที่ (เสมอภาค) แต่อีกด้านหนึ่งมันก็วางตาไว้ด้วยเช่นกัน คือชนชั้นกลางจะชมได้อย่างไม่คอยมีข้อจำกัดนัก สามารถ

เลือกการชมได้หลากหลายกว่า ส่วนชนชั้นล่างที่มีเงื่อนไขเรื่องเงินทองหรือทุนเศรษฐกิจ ก็ชมได้เท่าที่ตนเองมีความพร้อมเท่านั้น

การเป็นผู้ชมเป็นสิ่งที่ถูกฝังเอาไว้ในตัวจนกลายเป็นความโน้มเอียงทางอุปนิสัย (habitus) โดยจะแสดงออกมาทางกิริยาต่าง ๆ เช่น แสดงออกมาผ่านรูปแบบการบริโภค ซึ่งผลจากการบริโภคนี้นำไปสู่สิ่งที่เรียกกันว่า “รสนิยม” จากที่กล่าวมา รสนิยมที่สื่อสารแสดงออกมาทางการบริโภคหรือวิธีการบริโภคเหล่านี้จึงไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ และไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของคุณคน แต่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ในสังคม ที่สำคัญคือรสนิยมสะท้อนถึงอำนาจในการเลือกบริโภค ซึ่งแตกต่างกันไป ที่อาจเกิดจากข้อจำกัดบางอย่างโดยเฉพาะเรื่องค่าใช้จ่ายหรือทุนเศรษฐกิจ

ช่วงเวลา

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ พบว่าผู้รับสารสื่อฟุตบอลในกลุ่มชนชั้นกลางจะมีพฤติกรรมการบริโภคฟุตบอลในช่วงเวลาที่ว่าง อยู่ตามลำพังหรือไม่ก็อยู่กับเพื่อน เช่น

“ส่วนใหญ่ก็ดูตอนกลางคืนนะ แต่ก็เลือกเอาวันที่ไม่ยุ่ง หรือตื่นสายได้” (อึ้ง, สัมภาษณ์ 11 ตุลาคม 2553) “อย่างในสนามนี้จะไปกับพี่ ๆ หรือเพื่อนนัดไปดูกัน อย่างเสาร์นี้ก็มีจะรีบเคลียร์งานให้เสร็จก่อน ส่งแฟนไปทำงานเสร็จก็จะไป” (เก๋, สัมภาษณ์ 17 พฤษภาคม 2553)

น่าสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเลือกชมฟุตบอลในเวลากลางคืน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายทอดฟุตบอลต่างประเทศนั้นจะตรงกับเวลากลางคืนของบ้านเรา ส่วนการไปชมการแข่งขันในสนามจริงก็จะเป็นช่วงเวลาเย็นหลังเลิกงานหรือเลิกเรียนหนังสือ

เวลาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันที่ตนสนใจ ก่อนที่จะตัดสินใจไปชมฟุตบอลที่สนามหรือออกบ้าน ดังนั้นผู้ชมจึงต้องวางแผนล่วงหน้า และกำหนดให้แน่นอน เช่น การวางแผนของดี เพื่อรอชมฟุตบอลโลก ที่วางแผนตั้งแต่เมื่อแรกที่รู้ข่าว อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องการรู้นั้นไม่ใช่เพียงแค่ข้อมูลทีมฟุตบอลที่เข้าร่วมการแข่งขัน แต่อยากจะรู้ว่า จะแข่งขันเมื่อไหร่ จากนั้นก็มาพิจารณาดูปฏิทินการทำงานของตนเองด้วยว่าสะดวกและพร้อมจะชมในเงื่อนไขของพื้นที่และเวลาในการแข่งขันดังกล่าวหรือไม่ เพราะหากติดงานสำคัญก็จะได้ไม่ดู แต่ถ้ามองว่าเป็นภาระงานที่พอจะยืดหยุ่นได้ก็จะเตรียมพร้อมไว้ล่วงหน้า นอกจากนั้นยังอาจต้องวางแผนเกี่ยวกับการนัดหมายเพื่อน ๆ ให้มาชมด้วยกัน ซึ่งต้องโทรศัพท์ติดต่อกันว่าจะไปดูกันที่ไหน เวลาใด รวมถึงการนัดเจอว่าจะเจอกันที่บ้านของเขาหรือไปสมทบกันที่ร้านที่ตัดสินใจไปชม

การศึกษาในช่วงเวลาที่ดีนั้น อาจมีความหมายที่กว้างขวางกว่าคำตอบที่ว่าผู้ชมเปิดรับชมฟุตบอลในช่วงเวลาไหน ความถี่ในการชมเป็นจำนวนเท่าไร หากแต่หมายความว่าฟุตบอลได้เข้ามาจัดระบบชีวิตประจำวันของผู้ชมอย่างไรบ้าง เช่น ภายหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมกับนักศึกษา (14 กันยายน พ.ศ. 2553) ผู้วิจัยเจอกับ “หรั่ง” เป็นเจ้าหน้าที่ที่ช่วยงานฝึกอบรมจากสำนักต่อเนืองที่ผู้วิจัยคุ้นหน้าและเคยร่วมงานกันมา 3 - 4 ครั้ง ที่กำลังนั่งสูบบุหรี่อยู่หน้าอาคารฝึกอบรม ผู้วิจัยก็ช่วยคุยเรื่องฟุตบอลว่า เออ พวกพี่ยามที่นี้เค้าดูบอลกันมั๊ย ดูกันที่ไหน?

หรั่ง: เคยเห็น พี่ยามคนหนึ่ง แถวอาคารสุขโขสโมสร แกนั่งดูฟุตบอลทางโทรศัพท์

ผู้วิจัย: เหมอ แถวดูทางโทรศัพท์เหมอ

หรั่ง: โธ่ อาจารย์ โทรศัพท์ดูบอลได้มันพันสองพันก็มี อาจารย์เชื่อผมเหอะ ที่ดูกันเนี่ยมาจากลาว จีน ทั้งนั้นแหละ

(หรั่ง, สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2553)

จากนั้นผู้วิจัยก็ลองเดินไปหายามคนที่ว่านี้ แต่ก็ไม่เจอ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเดินกลับมาที่หน้ามหาวิทยาลัยเพื่อจะกลับบ้าน หลังจากนั้นเพียงไม่กี่วันผู้วิจัยได้คุยกับเพ็ง เพ็งเล่าว่าที่มหาวิทยาลัยที่เขาทำงานอยู่นั้น มีคำสั่งห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ (ยาม) ชมการถ่ายทอดฟุตบอลขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

“โฮ้ยพี่ มหาลัยผมเคี่ยวจะตาย ที่นี้ห้ามหมดพี่ เค้ามองว่าเป็นเวลาทำงาน ไม่ใช่เวลามาดูบอล” (เพ็ง, สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2554)

หรือกรณีที่สมหมายที่ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ ผู้วิจัยถามว่าทำไมถึงไม่ดูทีวี? “ไม่เอาละเสียเวลาทำมาหากิน ผมฟังเอาก็พอ” (สมหมาย, สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2553) ซึ่งคล้ายคลึงกับคำตอบของที่ฟ็อกที่มีอาชีพขับรถแท็กซี่บอกกับผู้วิจัยว่า “ไม่ค่อยได้ดูหรอก ต้องวิ่งรถ ก็ดูข่าวเอา ตอนเช้าเค้าสรุปมาให้ดูหมดว่ายังไง”

ผู้วิจัย: ฟ็อกไปดูที่ไหน?

ฟ็อก: ไม่ได้ดูหรอก ฟังเอา วิ่งรถก่อน หาผู้โดยสารไปก็ฟังไป มันจะมีคู่เย็นกะคำไซ้มี๊ ฟังอยู่ในรถนี้แหละ พอส่งรถก็กลับบ้าน”

(ฟ็อก, สัมภาษณ์ 17 กันยายน 2553)

ค่าใช้จ่ายในการชม

ค่าใช้จ่ายนับว่าเป็นปัจจัยประการหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการประกอบการพิจารณา และตัดสินใจว่าจะชมหรือไม่ไปชมที่สนามแข่งขันหรือในพื้นที่อื่น ๆ เช่น ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า ฮอลล์ต่าง ๆ ซึ่งในพื้นที่เหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เงินหรือมีเงินน้อย ทั้งที่ราคาค่าชมในสนามจริงที่มีราคาถูกที่สุดแล้วก็ยังอาจแพงมากสำหรับบางคน หรือแม้แต่การชมในบ้านของตนเองนั้นก็ยังมีค่าใช้จ่ายแฝงอยู่ด้วย เพียงแต่ผู้ชมอาจไม่ได้ใส่ใจหรือรู้สึกว่าเป็นค่าใช้จ่ายพิเศษนอกเหนือไปจากการใช้จ่ายปกติ ในบรรดาค่าใช้จ่ายเหล่านี้ก็เช่น ค่าตั๋วเข้าชม ค่าเดินทาง ค่าอาหารและเครื่องดื่ม และอื่น ๆ

ในกรณีสนามจริง เพราะค่าใช้จ่ายมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ จึงทำให้วินัยตัดสินใจไม่ไปชมที่สนาม แต่เลือกที่จะรอดูการถ่ายทอดทางโทรทัศน์แทน วินัยกล่าวว่าปกติไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้ามาชมฟุตบอลในสนามจริงอยู่แล้ว เพราะต้องทำงานขายไถ่อย่างเกือบทุกวัน พอวันหยุดก็ไม่อยากไปไหน รอดูการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ดีกว่า (ฟรีทีวี) (วินัย, สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2553)

อย่างไรก็ตาม เรื่องของค่าใช้จ่าย ไม่ได้มีเพียงค่าตั๋วเข้าชมเท่านั้น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ก็เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของแฟนฟุตบอลที่จำเป็นต้องใช้จ่าย หากต้องการมาดูที่สนามแข่งขันจริง ๆ

กรณีชนชั้นกลาง และที่ผู้วิจัยพบเห็นระหว่างการเดินทางสังเกตการณ์ทุกครั้งที่ร้านอาหารที่มีการถ่ายทอดสดฟุตบอล ก็คือการจับจ่ายที่เกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น นั่งจิบกาแฟรอการถ่ายทอดบ้าง บ้างก็สั่งอาหารมารับประทาน ค่าเดินทางมาที่ร้าน เช่นเดียวกับเปา แต่ดูเหมือนการจับจ่ายที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ผู้วิจัยพบว่าไม่มีใครเอ่ยถึงหรือค่านึงว่าเป็นค่าใช้จ่ายเลย เพราะตลอดการนั่งชมในร้านอาหารนั้น ตีก็ยังคงสั่งอาหารและเครื่องดื่มมาเพิ่มเป็นระยะ ซึ่งก็เป็นพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับโต๊ะอื่นๆ รอบข้างโต๊ะของเขา

นอกจากค่าเดินทางที่มีลักษณะเป็นค่าใช้จ่ายโดยตรงแล้ว ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม ขนมขบเคี้ยว และอื่น ๆ ถือเป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อม เพราะไม่ใช่ค่าใช้จ่ายโดยตรงเพื่อการเข้าชมฟุตบอล/การถ่ายทอดสดฟุตบอล

ดังกรณีการไปชมฟุตบอลโลกของเพ็งที่โคเรียนทาวน์สถานที่ดังกล่าวเป็นอาคารห้าชั้นชื่อสุขุมวิทพลาซ่า พอเดินผ่านไปบริเวณตรงกลางมีการตั้งจอโปรเจกเตอร์ขนาดใหญ่ยี่ห้อมซัมซุง บริเวณด้านข้างมีการตั้งโต๊ะขายเสื้อเชียร์เกาหลีสีแดง ถัดไปเป็นจุดที่มีช่างมาพันต้นหน้าเป็นธงชาติเกาหลีและอื่นๆ ให้กับผู้มาชมมาเชียร์ฟรี เพ็งได้เข้าไปซื้อเสื้อเชียร์ตัวหนึ่ง ไซส์ที่พิมพ์ไว้ที่คอเสื้อคือเบอร์ 100 ซึ่งก็ซื้อมา 1 ตัว และได้แถมอุปกรณ์เป่าลมเป็นลักษณะกระบอกทำด้วยยางให้

ด้วย ซึ่งเพิ่งบอกกับผู้วิจัยว่าเสื้อตัวเล็กไปหน่อย ขนาดที่แท้จริงควรจะเป็นเบอร์ 105 แต่ด้วยความอยากได้เพื่อสวมใส่จึงเอามาในราคา 300 บาท

นอกจากนั้นก็อาจเป็นการจับจ่ายซื้อหาสินค้าที่ระลึกสโมสร/ทีม ในการทำทีมฟุตบอลทุกวันนี้สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการมีรายได้เข้ามาสนับสนุน ซึ่งสินค้าที่ระลึกต่างๆ ที่แต่ละสโมสรสร้างขึ้นนั้นมีส่วนสำคัญทำให้เกิดรายได้เข้าสู่สโมสรมากขึ้น นอกเหนือจากรายได้อื่นๆ เช่น ค่าชมเกมการแข่งขัน เงินสนับสนุนจากผู้สนับสนุนต่างๆ นอกไปจากนั้นสินค้าของที่ระลึกยังเป็นช่องทางการสื่อสารให้สโมสรได้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปในสังคมผ่านการใช้สินค้าของที่ระลึกที่มีตราสโมสร ชื่อทีมติดอยู่ เช่น เสื้อผ้า ธง หมวก ผ้าพันคอ ปากกา สติกเกอร์ ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสื่อกลางสื่อสารสโมสรไปสู่การรับรู้ สร้างความรู้จักคุ้นเคย ได้มากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากการที่จะรอให้ผู้คนรู้จักผ่านการแข่งขันฟุตบอลที่แข่งขันกันโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง สินค้าและของที่ระลึกของสโมสรยังเป็นส่วนเดียวที่สำคัญในการสื่อสารความเป็นกลุ่มเดียวกันหรือคนละกลุ่มระหว่างผู้บริโภคฟุตบอลหรือบรรดาแฟนฟุตบอลของแต่ละสโมสรได้ด้วย แต่ที่สำคัญ สินค้าของที่ระลึกต่างๆ ยังกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในการซื้อหาสินค้าเหล่านี้มาใช้สอยครอบครอง จนบางที่พวกเขาอาจหลงลืมไปว่ามันมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด และจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของพวกเขาหรือไม่

เคเบิลทีวีหรือสถานีโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก ก็คือ บุคคลที่ต้องการชมรายการต่าง ๆ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิกเพื่อรับชม ซึ่งก็มีอัตราค่าใช้จ่ายทั้งแบบรายปี รายเดือน หรือรายวัน สถานีโทรทัศน์แบบเคเบิลทีวีที่นิยมมากที่สุดในปัจจุบันนี้ก็คือ True Vision

ตารางที่ 37: ตารางเปรียบเทียบแบบแผนการชมฟุตบอลจำแนกตามชนชั้น

แบบแผนการบริโภค ชนชั้น	แบบแผนการชมฟุตบอล
ชนชั้นสูง	ชมน้อย เฉพาะในกรณีพิเศษเท่านั้น
ชนชั้นกลาง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง สามารถชมได้หลายสื่อ แต่มักนิยมชมทางเคเบิลทีวี หรือ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งสื่อใหม่อื่นๆ เช่น twitter 2. สถานที่และเวลาในการชม มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย เช่น บ้าน ที่พัก ร้านอาหาร ผับ สนามจริง (มักเลือกที่นั่งด้านหลังคา ถ้ามีฐานะดีก็อาจเลือกที่นั่งแบบพิเศษ) สนามที่ต่างประเทศ 3. อุปกรณ์ในการชม ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ชมเอง และค่าใช้จ่ายในการชม มีความพร้อมที่จะจ่าย

ตารางที่ 37: ตารางเปรียบเทียบแบบแผนการชมฟุตบอลจำแนกตามชนชั้น (ต่อ)

แบบแผนการบริโภค ชนชั้น	แบบแผนการชมฟุตบอล
ชนชั้นล่าง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง ชมได้เพียงบางสื่อ ไม่หลากหลายเท่าชนชั้นกลาง นิยมชมทางโทรทัศน์ 2. สถานที่และเวลาในการชม ส่วนมากจะเป็นบ้าน หรือขณะที่ทำงาน มีบ้างที่ออกไปตามร้านอาหาร หรือสนามจริง แต่ก็มีปริมาณที่น้อย 3. อุปกรณ์ในการชม ไม่หลากหลายนัก ตอบสนองกับความต้องการของตนเอง 4. ค่าใช้จ่ายในการชม มีกำลังซื้อที่น้อย หรือพร้อมที่จะจ่าย แต่ก็เลือกเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น

ดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะชมฟุตบอลกันได้หลากหลาย โดยนัยหนึ่งเป็นการสะท้อนว่าฟุตบอลสามารถเข้าถึงและชมกันได้อย่างเสมอภาคเป็นการชมที่เหมือน ๆ กัน เช่นการชมผ่านโทรทัศน์ แต่สิ่งสำคัญที่ชุกช่อนอยู่ก็คือ ระดับของการบริโภคหรือการชมฟุตบอลที่แตกต่างกันไปในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึง สถานที่เล่น อุปกรณ์ และค่าใช้จ่าย

2.2 แบบแผนในการเล่นฟุตบอล

ในส่วนพฤติกรรมการเล่นฟุตบอล ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ใน 4 หัวข้อคือ การเข้าถึง สถานที่และเวลาในการเล่น อุปกรณ์ในการเล่น และค่าใช้จ่ายในการเล่น

การเข้าถึง

ผู้วิจัยสังเกตพบว่าผู้ที่มาเล่นฟุตบอลในสนามเช่าเตะส่วนใหญ่จะขับรถยนต์ส่วนตัวเข้ามา มีเพียงส่วนน้อยที่ขับมอเตอร์ไซด์ นอกจากนั้นก็จะเป็นการใช้บริการรถแท็กซี่เนื่องจากต้องมีอุปกรณ์ในการเล่นฟุตบอลต่าง ๆ อย่างเช่น เสื้อ กางเกง ถุงเท้า รองเท้า รวมทั้งผ้าเช็ดตัว อุปกรณ์การอาบน้ำสระผม และชุดที่นำมาเปลี่ยนเพื่อสวมใส่กลับบ้านด้วย สนามที่เล่นก็มักเป็นสนามเดิมที่เล่นกันประจำ แต่ก็มักทดลองหาสนามแห่งใหม่อยู่ ถ้ารู้สึกว่าสนามเก่าเกินไป

ตั้งที่เจ้าของสนามสุโก๊กกล่าวไว้ว่า “ที่ไหนเปิดใหม่ก็ไป เพราะสนามหญ้าไม่ได้เขี้ยวตลอด พอหญ้าเริ่มช้ำก็ย้ายไปเตะที่อื่น”

ทั้งนี้เป็นเพราะสนามที่ให้เขาเตะฟุตบอลในปัจจุบันนี้มีอยู่หลายสนามกระจายไปทั่วทั้งเขตกรุงเทพและปริมณฑล ราคาค่าเช่าก็ขึ้นอยู่กับแต่ละสนามจะเป็นผู้กำหนด และก็ยังขึ้นอยู่กับว่าผู้เล่นมีความพร้อมในการจับจ่ายหรือไม่ ดังตัวอย่างโฆษณาสนามฟุตบอลเหล่านี้

สนามฟุตบอล บอย ท่าพระจันทร์ FC.

ถนนอุทยาน พุทธมณฑลสาย 3

Promotion ราคาพิเศษ

เปิดให้บริการอย่างเต็มรูปแบบ

มีบริการถึง 5 สนาม (หญ้าเทียมจากฮอลแลนด์)

มีสถานที่ให้บริการครบวงจร ฟิตเนส อาหาร เครื่องดื่ม กาแฟสด มินิมาร์ท

ติดต่อสอบถาม 089-951-9498, 086-098-7888

การที่ผู้เล่นอย่างแบ้มมาเล่นที่สนามฟุตบอลแห่งหนึ่งย่านพระรามเก้าแห่งนี้ก็เกิดจากความต้องการที่จะเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ สมัยเรียนมหาวิทยาลัย เขาได้เริ่มเสาะหาข้อมูลต่างๆ เช่น บริเวณที่ตั้งของสนาม ราคา และช่วงเวลาที่ว่าง ซึ่งเขาเล่าให้ฟังว่า กว่าจะได้สนามแห่งนี้ต้องใช้เวลาพอสมควรในการสืบค้นข้อมูลและการติดต่อเพื่อสอบถามข้อมูลต่างๆ “เข้าไปหาตามเว็บ ได้เบอร์มาก็โทรติดต่อ ถามว่าวันอาทิตย์เย็นว่างมั๊ย กว่าจะได้ที่นี่ โทรไปเป็นสิบๆ แห่งเลย” (แบ้ม, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2553)

จากคำสัมภาษณ์ของแบ้มบอกให้เห็นว่าการเข้าถึงการเล่นฟุตบอลของเขาไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องใช้ทุนความรู้ในการแสวงหาข้อมูลจากสื่อใหม่ อีกทั้งยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดต่อต่าง ๆ ด้วย ซึ่งก็จะต้องมีทุนทางเศรษฐกิจประกอบด้วย นอกไปจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมในการเล่นของคนกลุ่มนี้ที่เป็นชนชั้นกลางในเมืองที่ต้องการช่วงเวลาที่เล่นในวันหยุดโดยเฉพาะในช่วงเวลาตอนเย็น อันเป็นเวลาว่างจากการทำงานหรือการเรียนหนังสือ

สำหรับลานใต้ทางด่วน ส่วนใหญ่จะขับมอเตอร์ไซด์หรือเดินมา เนื่องจากผู้เล่นมีบ้านพักอยู่ใกล้เคียงกับสนามเล่น สนามที่เล่นก็มักเป็นสนามเดิมที่เล่นกันประจำ และในต่างจังหวัดก็จะเดินมาหรือใช้มอเตอร์ไซด์ สนามที่เล่นก็มักเป็นสนามเดิมที่เล่นกันประจำ

สถานที่และเวลาในการเล่น

ด้วยความที่กีฬาฟุตบอลเป็นเกมที่เล่นได้อย่างไม่ต้องมีพิธีรีตอง ไม่จำเป็นต้องมีกฎกติกา อุปกรณ์มากมาย สามารถเล่นได้ในสวนสาธารณะ บนผืนดินร้าง ท้องทุ่ง ไม่ว่าที่ไหนๆ

เพียงมีลูกบอลกลมๆ ลูกเดียวก็สามารถเล่นได้อย่างสนุกสนาน ที่สอดรับกับรสนิยมความบันเทิงของคนไทยได้อย่างดี จึงมานำแปลกใจที่เกมฟุตบอลกลายมาเป็นกีฬาขวัญใจของชนชั้นล่างไทยอย่างง่ายดายด้วยอัศศิริ ธรรมโชติบรรยายไว้ว่า

ผมเล่นฟุตบอลมาตั้งแต่เด็ก เด็กผู้ชายยุคสมัยผม ดูเหมือนจะมีกีฬาให้เลือกอยู่สองอย่างเท่านั้น คือบาสเก็ตบอลกับฟุตบอล เมื่ออยู่โรงเรียนมัธยมที่บ้านเกิด ผมเป็นนักฟุตบอลของโรงเรียน ผมรักและชอบกีฬาฟุตบอลมาตลอด แม้กระทั่งทุกวันนี้ ก็ดูฟุตบอลอยู่เสมอทั้งในและต่างประเทศ จากประสบการณ์แต่วัยเด็ก รู้ว่าเด็ก ๆ ต่างจังหวัดอย่างผม ส่วนใหญ่แล้ว ชอบและรักที่จะเล่นฟุตบอล ในขณะที่ลูกฟุตบอลนั้นเป็นของมีค่าและหายากยิ่ง ยิ่งโดยเฉพาะลูกบอลหนังมีแต่ลูก เก่า ๆ ปะแล้วปะอีก เตะกันจนลูกบอลเปื่อย ส่วนมากมักจะเล่นลูกบอลพลาสติกกัน เพราะราคาถูก ห้างขาย นักฟุตบอลบ้านนอก มักจะขาดแคลนไปทุกอย่าง ยิ่งรองเท้าฟุตบอลไม่ต้องพูดถึง และยังสนามฟุตบอลดี ๆ ก็ยิ่งห่างไกลราวกับฝัน

(อัศศิริ ธรรมโชติ, 2548: 5)

จากคำบรรยายของอัศศิริ ธรรมโชติดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงวิธีการเล่นฟุตบอลในต่างจังหวัดอย่างชัดเจน ซึ่งก็อาจยังไม่แตกต่างไปจากปัจจุบันนี้นัก สนามฟุตบอลที่ขรุขระ รักรักรู ลูกฟุตบอลเก่าๆ นิยมใช้แบบพลาสติกเพราะราคาถูก ห้างขาย รองเท้าไม่ค่อยมีใช้หรือในกรณีสนามใต้ทางด่วน มีลักษณะเป็นลานกีฬา ที่ผู้เล่นมารวมตัวกันในยามเย็น ประมาณสี่โมงเย็นจึงเริ่มมีคนทยอยมาที่สนาม พื้นสนามเป็นปูน ไม่มีการการตีกรอบ ประตูที่ใช้ก็เป็นการทำขึ้นเอง โดยใช้ท่อพลาสติกพีวีซีสีฟ้ามาตัดต่อตัดแปลงเป็นโกล์ ส่วนกรณีสนามเช่าเตะที่ย่านพระรามเก้า เป็นสนามหญ้าเทียม อยู่ภายใต้หลังคาเพื่อกันแดดและฝน สนามมีการตีเส้นแบ่งข้างให้เห็นอย่างชัดเจน มีประตูที่ขึงตาข่าย บริเวณรอบสนามก็ทำเป็นตาข่ายในล่อนเพื่อกันลูกฟุตบอลหลุดออกนอกสนาม มีไฟส่องสว่างไสวหากประสงค์ที่จะเล่นในตอนกลางคืน บริเวณนอกสนามจัดเป็นสถานที่พักผ่อน มีเครื่องดื่มและอาหารว่างไว้คอยบริการ มีห้องอาบน้ำ 16 ห้อง มีสถานที่จอดรถกว้างขวาง เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตพบว่าผู้ที่มาเล่นฟุตบอลในสนามแห่งนี้ส่วนใหญ่จะขับรถยนต์ส่วนตัวเข้ามา มีเพียงส่วนน้อยที่ขับมอเตอร์ไซด์

ภาพที่ 5 : สนามฟุตบอลในเมืองและต่างจังหวัด

ในสวนเวลาที่เล่นฟุตบอลนั้น ในกลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางจะเล่นกันในช่วงเวลาหลังเลิกงานหรือในวันหยุดช่วงบ่ายถึงเย็นเท่านั้น เพราะสนามไม่มีไฟและต้องกลับบ้าน

แตกต่างไปจากกลุ่มชนชั้นกลางที่จะเน้นเฉพาะช่วงเวลาที่ปลอดจากการทำงาน ครอบครัวยุ หรือเรียนหนังสือ และจะยิ่งดีถ้าเป็นช่วงเวลาตอนเย็นถึงช่วงดึก เพราะอากาศไม่ร้อนเกินไป

ในการเล่นฟุตบอลโดยทั่วไปแล้วจะเห็นว่าส่วนใหญ่เล่นได้เหมือน ๆ กัน ไม่ว่าจะ เป็นลานโล่งใต้ทางด่วน สนามโรงเรียน สนามเช่าเตะ หรือที่อื่น ๆ เพื่อให้เห็นว่า ฟุตบอลสามารถเล่นกันได้ทุกคน แต่สิ่งที่แตกต่างก็คือ สนามที่เล่น (เสียค่าใช้จ่าย/ไม่เสีย, เสียแพงกว่า/เสียถูกกว่า) (เกรดดี/ไม่ดี) (หญ้าเก่า/หญ้าใหม่) รองเท้าที่ใส่ เสื้อผ้า กระเป๋าใส่ของ เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น มีห้องอาบน้ำ มุมพัก นั่งจิบน้ำ กาแฟ ขนม ที่จอดรถ พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ฯลฯ

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ “เสมือน” ว่าฟุตบอลทำให้เล่นกันได้อย่างเสมอภาค แต่จริงแล้วมันมีนัยที่ซ่อนเร้น/ปกปิดความแตกต่างในการบริโภค/เล่น เช่น ความสามารถในการเข้าถึงที่มากน้อยต่างกัน การครอบครองวัตถุ/สิ่งของในการเล่น ฯลฯ

อุปกรณ์ในการเล่น

ในสนามใต้ทางด่วนที่ผู้วิจัยไปสังเกตการ จะมีเสื้อผ้า กางเกง รองเท้า ที่บางคนก็ไม่ได้สวมใส่ถุงเท้า รองเท้าที่ใช้ก็มีหลายลักษณะที่เป็นรองเท้าผ้าใบไปจนถึงรองเท้าสำหรับเตะฟุตบอลโดยเฉพาะ

เสื้อผ้านิยามใช้เสื้อที่มีตราของสโมสรฟุตบอล เช่น สโมสรบาร์เซโลน่า แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด ลิเวอร์พูล นอกไปจากนั้นก็จะเป็นเสื้อยืดทั่วไป

ส่วนที่สนามเช่าเตะ ส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อสโมสรฟุตบอล หลายคนใส่ “ของจริง” เช่น อย่างแบ้จะใส่เสื้อทีมชาติอังกฤษ โดยเขาบอกว่าเพื่อนชื่อมาฝาก (แบ้, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2553) ส่วนบางคนก็ใส่เสื้อยัดกีฬา เช่น กลางจะใส่เสื้ออาดิดาส เห็นได้ว่า ทุกคนจะใช้รองเท้าในการเตะฟุตบอลโดยเฉพาะ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่า ป้องกันการลื่นล้มขณะเล่น และยังช่วยให้กระชับในการเล่นฟุตบอล อีกทั้งยังป้องกันอุบัติเหตุได้มากกว่ารองเท้าผ้าใบธรรมดา อย่างต้องเล่าถึงราคาและเหตุผลในการเลือกรองเท้าฟุตบอลของเขาว่า

“ใช้ยี่ห้ออาดิดาส ราคาสองพันกว่า ๆ มันจำเป็นเพราะเป็นส่วนสำคัญในการเล่นฟุตบอล ทั้งเกาะสนาม ทรงตัว จ่ายบอล และยิงประตู” (ต๋อง, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

ค่าใช้จ่ายในการเล่น

ในสนามเช่าเตะจะเสียค่าใช้จ่ายมากที่สุด ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายประกอบด้วย ค่าเช่าสนาม คิดชั่วโมงละ 1,200 ซึ่งจะเฉลี่ยประมาณคนละ 100 – 150 บาทต่อครั้งๆ ถ้าเล่นประมาณ 2 ชั่วโมง นอกจากนั้นก็จะมีค่าน้ำดื่มต่างๆ เช่น ค่าน้ำเปล่า ค่าเครื่องดื่มที่มีเกลือแร่ น้ำอัดลม ซึ่งก็แล้วแต่รสนิยมของผู้เล่นฟุตบอลแต่ละคน หรือค่าเดินทาง เช่น ค่าน้ำมัน ค่าแท็กซี่ไป-กลับ หรือค่าเสื้อผ้ารองเท้า รองเท้า ถุงเท้า สนับเข่า ฯลฯ อีกทั้งหลังจากการเล่นยังมีหลายคนที่ไม่ทานอาหารกันต่ออีก

ตารางที่ 38: ตารางเปรียบเทียบแบบแผนการเล่นฟุตบอลจำแนกตามชนชั้น

แบบแผนการบริโภค ชนชั้น	แบบแผนการเล่นฟุตบอล
ชนชั้นสูง	ไม่เล่น
ชนชั้นกลาง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง มีโอกาสเลือกสถานที่เล่นได้ มักใช้การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวและมักนิยมเล่นกันภายในกลุ่มที่สนิทสนม 2. สถานที่เล่น มักเป็นสนามเช่า ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเล่น นิยมเล่นกันในช่วงเย็นหรือวันหยุด/ว่างจากการทำงานหรือการเรียน 3. อุปกรณ์ในการเล่น นิยมใช้อุปกรณ์ที่มียี่ห้อที่เป็นที่รู้จัก ไม่นิยมของปลอม เลือซื้ออุปกรณ์ เช่น รองเท้า เสื้อผ้าตามความพร้อมทางการเงินของตนเอง นำสังเกตว่าจะมีอุปกรณ์ในการเล่นฟุตบอลและหลังการเล่นฟุตบอล เช่น ครีมอาบน้ำ ผ้าเช็ดตัว และเสื้อผ้าผัดเปลี่ยน 4. ค่าใช้จ่ายในการเล่น มีความพร้อมที่จะจ่าย
ชนชั้นล่าง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง มักมีข้อจำกัดในการเลือกสถานที่ นิยมเดินทางด้วยมอเตอร์ไซค์หรือเดินมา และชอบเล่นกันเองในกลุ่มคนที่รู้จักกัน

ตารางที่ 38: ตารางเปรียบเทียบแบบแผนการเล่นฟุตบอลจำแนกตามชนชั้น (ต่อ)

แบบแผนการบริโภค ชนชั้น	แบบแผนการเล่นฟุตบอล
	<ol style="list-style-type: none"> 2. สถานที่เล่น มักเป็นที่โล่ง ลานกีฬา แต่ต้องไม่เสียค่าใช้จ่าย 3. อุปกรณ์ในการเล่น ไม่เน้นอุปกรณ์ที่มีราคาแพง มักใช้เท่าที่จำเป็น หรือบางกรณีก็ใช้ของทำเทียมเลียนแบบ 4. ค่าใช้จ่ายในการเล่น พร้อมทั้งจะจ่าย แต่มีข้อจำกัด ต้องไม่เดือดร้อน หรือใช้จ่ายไม่มากนัก

เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะเล่นฟุตบอลกันได้หลากหลายพื้นที่ โดยนัยหนึ่งเป็นการสะท้อนว่าฟุตบอลสามารถเข้าถึงและเล่นกันได้อย่างเสมอภาค เป็นการเล่นที่เหมือนกัน แต่สิ่งสำคัญที่ชุกซ่อนอยู่ก็คือ ระดับของบริโภคที่แตกต่างกันไปในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึง สถานที่เล่น อุปกรณ์และค่าใช้จ่าย นอกไปจากนั้น ฟุตบอลยังได้สร้างโอกาสในการเลือกที่จะเล่นฟุตบอล เช่น ใช้ลูกฟุตบอลแบบใดก็ได้ เสื้อผ้าอย่างไรก็ได้ สนามใดก็ได้ ทางเลือกเหล่านี้ล้วนแต่ชุกซ่อนพรางตาความแตกต่างทางชนชั้นของผู้เล่นฟุตบอลเอาไว้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 39: ตารางเปรียบเทียบแบบแผนการเล่นและชมฟุตบอลจำแนกตามชนชั้น

แบบแผนการบริโภค ชนชั้น	แบบแผนการเล่นฟุตบอล	แบบแผนในการชมฟุตบอล
ชนชั้นสูง	-	ค่อนข้างน้อย มักเป็นไปในฐานะประธาน หรือแขกผู้มีเกียรติ หรือใช้เป็นประเด็นในการสนทนายามวาระพิเศษๆ เช่น ฟุตบอลโลก
ชนชั้นกลาง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง 2. สถานที่และเวลาในการเล่น 3. อุปกรณ์ในการเล่น 4. ค่าใช้จ่ายในการเล่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง 2. สถานที่และเวลาในการชม 3. อุปกรณ์ในการชม 4. ค่าใช้จ่ายในการชม

ตารางที่ 39: ตารางเปรียบเทียบแบบแผนการเล่นและชมฟุตบอลจำแนกตามชนชั้น

แบบแผนการบริโภค ชนชั้น	แบบแผนการเล่นฟุตบอล	แบบแผนในการชมฟุตบอล
ชนชั้นล่าง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง 2. สถานที่และเวลาในการเล่น 3. อุปกรณ์ในการเล่น 4. ค่าใช้จ่ายในการเล่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเข้าถึง 2. สถานที่และเวลาในการชม 3. อุปกรณ์ในการชม 4. ค่าใช้จ่ายในการชม

3. การรับรู้ความหมายของฟุตบอล

การพิจารณาการรับรู้ความหมายฟุตบอลในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลใน 2 หัวข้อ คือ การรับรู้ความหมายโดยรวมจากเกมฟุตบอล และการรับรู้ความหมายของฟุตบอลทั้ง 9 ความหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ภาพรวมเกมฟุตบอล

เกมฟุตบอลในที่นี้มีความหมายที่ยอมรับกันว่าเป็นเกมการแข่งขันแห่งความสนุกสนาน ทั้งนี้การรับรู้ความหมายของผู้บริโภคจัดได้ว่าเป็นการรับรู้ในความหมายแฝง (connotative) ที่มีความหมายที่เข้าใจร่วมกันของผู้บริโภค ซึ่งดูจะนอกเหนือไปจากความหมายโดยอรรถ (denotative) ว่าเป็นกีฬาชนิดหนึ่ง

การรับรู้ความหมายของฟุตบอลเป็นการรับรู้ถึงความหมายโดยนัยของฟุตบอลตามความคิดของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะของการรับรู้ในฟุตบอลที่มากกว่าการเป็นเพียงกีฬาอย่างหนึ่งที่มีการต่อสู้แย่งลูกฟุตบอลเพื่อทำประตูของคู่แข่งฝ่ายตรงข้ามภายใต้กฎกติกาชุดหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างรับรู้และตีความฟุตบอลว่าเป็นการแข่งขันที่มีความสนุกสนาน สร้างความบันเทิง และตัวนักฟุตบอลเองก็เป็นมากกว่าผู้เล่นกีฬาที่แข่งขันเพื่อเป้าหมายอยู่ที่ชัยชนะ หากแต่นักฟุตบอลกลายเป็นดาราหรือซูเปอร์สตาร์ รวมไปถึงบรรยากาศในการชมและเชียร์ การร้องเพลงเชียร์ของแฟนฟุตบอล เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับตกแต่งต่าง ๆ ที่ร่วมกันกระหังเปรียบได้ดั่ง “พิธีกรรม” ประเภทหนึ่งในสังคมปัจจุบัน ที่สร้างความหมาย ความรู้สึกให้เกิดขึ้นในการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การรับรู้ความหมายของฟุตบอล

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์การถอดรหัสของผู้บริโภคฟุตบอลที่มีต่อความหมายของฟุตบอล เพื่อทำการเปรียบเทียบการรับรู้ความหมายของฟุตบอลระหว่างกลุ่มตัวอย่างว่ามีการรับรู้ความหมายของฟุตบอลเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การศึกษาในส่วนนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดเรื่องการถอดรหัสของผู้รับสาร (decoding) ของ สจวร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรหัสของผู้ผลิตสาร/เข้ารหัสสารกับผู้ถอดรหัส/ผู้อ่านสาร ที่มีจุดยืนว่าระบบรหัสนี้ของผู้เข้ารหัสและผู้ถอดรหัสไม่จำเป็นต้องเป็นรหัสชุดเดียวกันเสมอไป โดยผู้วิจัยจะใช้ผลการวิเคราะห์ความหมายของฟุตบอลในสังคมไทยจากการเข้ารหัส (encoding) ในยุคอุตสาหกรรมสร้างผู้เล่นและผู้ชมจำนวน 9 ความหมาย ซึ่งได้นำเสนอไปในบทที่ 4 มาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ได้แก่

1. ฟุตบอลคือกีฬาเชื่อมสัมพันธ์
2. ฟุตบอลคือช่วงเวลาแห่งการพักผ่อนหย่อนใจและความสนุกสนานบันเทิง
3. ฟุตบอลคือการออกกำลังกายเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ
4. ฟุตบอลคืออุตสาหกรรมความบันเทิง
5. ฟุตบอลคืออาชีพชนิดหนึ่ง
6. ฟุตบอลคือเครื่องเล่นสถานภาพทางสังคม
7. ฟุตบอลคือการพนัน
8. ฟุตบอลคือชาตินิยม/แสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติ
9. ฟุตบอลคือกีฬามหาชน

สำหรับผลการวิเคราะห์การถอดรหัสความหมายของฟุตบอลแยกตามรายข้อมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ฟุตบอลคือกีฬาเชื่อมสัมพันธ์

ในการถอดรหัสความหมายว่าฟุตบอลคือกีฬาเชื่อมสัมพันธ์นั้น เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนชั้นกลางและล่างมีการรับรู้ความหมายของฟุตบอลนี้

ในส่วน of ชนชั้นกลางนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับในความหมายนี้จะเห็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เล่นแบบ “สมัครเล่น” ซึ่งพวกเขาเห็นว่า ฟุตบอลเป็นกิจกรรมกีฬาที่ต้องมีผู้เล่นมากพอสมควร ดังนั้นจึงเป็นเครื่องมือในการสานและกระชับสายสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนๆ ได้

เป็นอย่างดี หรือกล่าวได้ว่าฟุตบอลเป็น “สื่อ” ที่เชื่อมต่อสายสัมพันธ์กับมวลหมู่สมาชิกในโลก สาธารณะนอกบ้าน เช่น

“ออกกำลังกาย เพื่อสร้างมิตรภาพกับเพื่อนๆ” (ดริม, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) “ได้ออกกำลังกายได้อยู่กับเพื่อนๆ เล่นกับเพื่อนๆ” (คิม, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) “เป็นกีฬาที่เล่นแล้วสนุก ได้พบปะเพื่อนหลายๆ แบบ ไม่ว่าจะเพื่อนเก่าเพื่อนใหม่เตะฟุตบอลกันทั้งนั้น ทำให้เพื่อนไม่หายไปไหน” (แฮต, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2553)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างชนชั้นล่างที่เป็นผู้เล่นฟุตบอลแบบอาชีพ ก็ยอมรับว่าฟุตบอลเป็นกีฬาที่เชื่อมสัมพันธ์กันระหว่างผู้เล่นภายในทีม ทั้งนี้เนื่องจากกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ไม่สามารถเล่นคนเดียวตามลำพังได้ และที่สำคัญการเล่นฟุตบอลในระดับอาชีพจะต้องมีการผสมผสานความสามารถของผู้เล่นในแต่ละตำแหน่งให้เหมาะสมกลมกลืน เพื่อที่จะสร้างผลงานออกมาได้ดีที่สุด ดังนั้นความสัมพันธ์ของผู้เล่นภายในทีมในลักษณะ “ทีมเวิร์ค” จึงเป็นหัวใจที่สำคัญประการหนึ่งของผู้เล่นในระดับอาชีพ “ฟุตบอลคือทีมเวิร์ค นึกถึงเพื่อนที่เล่น ทีมที่เล่น” (หลอด, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2553)

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างชนชั้นล่างและกลางในฐานะผู้ชม เห็นด้วยว่าฟุตบอลเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเชื่อมรักษาสายสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มเพื่อน เช่น

“ดูฟุตบอลกับเพื่อนที่ชอบคอเดียวกัน ชอบทีมเดียวกัน” (แพร, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2554) “การเชียร์กับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่ม รักทีมไหนเชียร์ทีมนั้น” (เดียร์, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2554)

3.2.2 ฟุตบอลคือช่วงเวลาแห่งการพักผ่อนหย่อนใจและความสนุกสนานบันเทิง

ในการถอดรหัสรับรู้ความหมายว่าฟุตบอลคือช่วงเวลาแห่งการพักผ่อนหย่อนใจและความสนุกสนานบันเทิงนั้น เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างต่างชนชั้นมีการรับรู้ความหมายของฟุตบอลนี้มากที่สุด

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางที่ยอมรับในความหมายนี้จะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นทั้งผู้ชมและผู้ที่ชอบเล่นฟุตบอล ซึ่งในกลุ่มผู้เล่นฟุตบอลนั้นพวกเขาเห็นว่า การเล่นฟุตบอลเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานให้อย่างมาก เช่น

“ความมัน สนุก” (คิว, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2553) “ผมว่ามันเป็นกีฬาที่สนุกนะ ถ้าไม่คิดอะไรมาก” (ด๊อบลิว, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2553) “กีฬาที่ต้องเล่นเป็นทีม มี

ความสุข เล่นแล้วสนุก ผ่อนคลาย เหนื่อยล้า เมื่อยตัวดีครับ” (กลาง, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2553) “ถ้าเป็นสมัยเด็กๆ ฟุตบอล คือ เกมละเล่นที่ทำให้ผมมีเวลาสนุกสนานกับเพื่อนๆ ถ้าเป็นสมัยวัยรุ่น มันคือการท้าทาย การแข่งขัน ความมันส์ที่ต้องการเอาชนะ ร่วมกันกับเพื่อนๆ ที่เรารัก” (ต๋อง, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

อย่างไรก็ตาม นำสังเกตว่ามีตีความหมายด้านความสนุกสนานดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เล่นฟุตบอลแบบ “สมัครเล่น” เท่านั้น แต่ในกลุ่มผู้เล่น “อาชีพ” จะไม่ถอดรหัสนี้ออกมา เช่น ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นฟุตบอลคือกิจวัตรประจำวันที่ต้องทุ่มเท มีความเพียรพยายามและอดทนต่อการฝึกฝนฝึกซ้อมอย่างมาก ดังนั้นความหมายการเล่นฟุตบอลที่สนุกสนานจึงไม่ใช่สิ่งที่กลุ่มผู้เล่นอาชีพรับรู้เท่าใดนัก

ในส่วนของผู้ชมฟุตบอลทั้งชนชั้นกลางและชนชั้นล่างต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่าความหมายของฟุตบอลคือความบันเทิงสนุกสนานนี้โดดเด่นที่สุดและเป็นที่ยอมรับกันโดยปริยาย พวกเขาเห็นว่าฟุตบอลเป็นโลกของความสนุกสนานบันเทิงที่สำคัญในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในยามที่ว่างเว้นจากภารกิจหน้าที่การงานหรือการเรียนหนังสือของพวกเขา เช่น

“ความสนุกสนาน คลายเครียด” (วี, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2553) “ชมเพื่อความบันเทิง” (ซี, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2553) “สนุกสนาน เซียร์ทีมที่ตัวเองชอบให้ชนะ” (เค, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2553) “กีฬาหนุกหนาน มันสุดๆ” (พี, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2553)

3.2.3 ฟุตบอลคือการออกกำลังกายเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ

ในการถอดรหัสความหมายว่าฟุตบอลคือการออกกำลังกายเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพนั้น เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการถอดรหัสความหมายของฟุตบอลนี้ได้เช่นเดียวกันทั้งในกลุ่มผู้เล่นทั้งชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง

ในส่วนของผู้เล่นฟุตบอลทั้งสองชนชั้นนั้นพวกเขาเห็นว่า ฟุตบอลเป็นกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย และจะนำไปสู่การมีร่างกายที่แข็งแรง เช่น

“การออกกำลังกาย และความสุขที่ได้เตะบอล” (ต๋อง, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553) “ความสนุกสนาน ได้ปลดปล่อย เป็นเรื่องน่ายินดีที่ร่างกายและอวัยวะสำคัญของเรายังพอสามารถใช้งานหนักได้ระดับหนึ่ง” (กลาง, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2553) “ร่างกายแข็งแรงครับ” (ไอ, สัมภาษณ์ 13 พฤศจิกายน 2553) “เล่นเพื่อออกกำลังกายให้มีสุขภาพดีและต้องการความ

สนุกสนานจากการเล่นฟุตบอลกับเพื่อนๆ คนสนิทที่มาเตะด้วยกัน” (การ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554)

แต่น่าสังเกตว่า ความหมายของฟุตบอลที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการออกกำลังกายนั้น ดูจะเป็นที่รับรู้และยอมรับในกลุ่มผู้เล่นฟุตบอลทั้งชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง และที่สำคัญ ความหมายของการออกกำลังกายมักไปเชื่อมโยงกับความหมายของความสนุกสนาน และความหมายของการเชื่อมสัมพันธ์อีกด้วย

สำหรับในส่วนของกลุ่มตัวอย่างชนชั้นล่างอย่างหลุดที่เป็นต้องการเป็นนักฟุตบอลอาชีพนั้นรับรู้ว่าการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่แข็งแรงนั้นเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการเป็นนักกีฬาอาชีพ และเป็นผลพลอยได้จากการฝึกซ้อมอยู่แล้ว ผู้เล่นที่มุ่งมั่นตั้งใจในการฝึกซ้อมจะต้องมีการดูแลสุขภาพร่างกายอย่างดีเยี่ยม จะไม่ดื่มเหล้า และสูบบุหรี่ พักผ่อนให้เพียงพอและซ้อมอย่างสม่ำเสมอมีระเบียบวินัย เช่น

“ผมไม่กินเหล้า ผมไม่สูบบุหรี่ ตั้งใจซ้อม ผมไม่ชอบเลยที่เพื่อนๆ ไม่รักษาวินัย มาตอนที่เค้าเริ่มซ้อมแล้วหรือมาทีหลัง” (หลุด, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2553)

อย่างไรก็ดี หลุดก็ยอมรับว่ามีเพื่อน ๆ ร่วมทีมบางคนที่ไม่ดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่อยู่ แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลที่ต่างต้องรับผิดชอบตัวเอง

คุณสมบัตินักกีฬาฟุตบอลแบบ “อาชีพ” ดังกล่าว ด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจที่เข้ามากำหนดความเป็นนักกีฬาอาชีพ ว่าต้องมีลักษณะอย่างไร มีต้นทุนอะไรบ้าง นอกจากนั้นยังกำหนดวิถีชีวิต การปฏิบัติตนทั้งในและนอกสนาม เช่น ต้องฝึกซ้อมตรงเวลา หลังการฝึกซ้อมต้องศึกษาวิธีการเล่น เทคนิค และแทคติก ของมืออาชีพคนอื่นๆ โดยเฉพาะนักกีฬาฟุตบอลต่างประเทศ ในช่วงที่แข่งขันต้องเข้าค่ายแคมป์ทำการเก็บตัวล่วงหน้า ห้ามเที่ยวกลางคืน ห้ามนอนดึก ฯลฯ เห็นได้ว่า “ต้นสังกัด” ก็เป็นอีกอาณาบริเวณทางสังคมที่เป็นพื้นที่ในการสะสมแปรรูปทุนของผู้เล่น และหล่อหลอมอุปนิสัยของนักกีฬาฟุตบอลอาชีพอย่างเข้มข้นจริงจัง

3.2.4 ฟุตบอลคืออุตสาหกรรมความบันเทิง

ในการถอดรหัสความหมายว่าฟุตบอลคืออุตสาหกรรมความบันเทิงนั้น เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการถอดรหัสความหมายของฟุตบอลนี้ได้เช่นเดียวกันทั้งในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง

“มีผู้คนมากมายให้ความสนใจกับฟุตบอล เพราะเป็นความบันเทิงอย่างหนึ่ง” (ตรีพงษ์, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553) “ฟุตบอลสามารถสร้างความบันเทิงให้กับคนดู” (อัน,

สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2554) “ความสามารถของนักเตะทำให้คนดูประทับใจ จึงเกิดเป็นเม็ดเงิน” (ชอล, สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2554) “ถ้าเล่นกันได้สนุก ประทับใจผู้คน ก็จะมีคนดูมาก ทำให้มีสปอนเซอร์เข้ามาสนับสนุนมากขึ้น” (ศุภรักษ์, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553) “ก็เห็นกันประจักษ์อยู่แล้วว่าเป็นอาชีพได้ เป็นเอนเตอร์เทนเนอร์ของพลเมืองโลก” (ธีรวัฒน์, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553) “มันคือเกมกีฬา ธุรกิจ สินค้า เงิน ที่ได้ยวันนี้ใครก็ซื้อหรือเป็นเจ้าของกิจการได้ ทุกอย่างกลายเป็นสินค้าไปหมดแล้ว ถ้าไรกลายเป็นแรงจูงใจ” (ชลรัฐศร, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553)

มีกรณีที่น่าสนใจคือชนชั้นกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งให้ความเห็นว่า “ฟุตบอลคือเกมกีฬา กีฬาที่แท้จริงนั้นคือเล่นเพื่อออกกำลังกาย ไม่ใช่เล่นเพื่อธุรกิจ ธุรกิจในเกมกีฬานั้นคือผลพลอยได้ ซึ่งสมัยนี้คนส่วนใหญ่เริ่มแยกธุรกิจในเกมกีฬากับความเอนเตอร์เทนภายในกีฬาไม่ออกแล้ว” (การ, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) เห็นได้ว่าการถอดรหัสความหมายของกลุ่มตัวอย่างบางคนการมีลักษณะที่ต่อผู้ต่อรองกับความหมายที่เข้ามาสู่การรับรู้ของเขา

3.2.5 ฟุตบอลคืออาชีพชนิดหนึ่ง

ในการถอดรหัสความหมายว่าฟุตบอลคืออาชีพชนิดหนึ่งนั้น เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้ความหมายของฟุตบอลนี้ได้เหมือนกัน

“เป็นอาชีพที่ได้เงิน” (ชวนากร, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553) “เพราะได้รับเงินเดือน” (กษิตติ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2553) “ก็เห็น ๆ กันอยู่ว่ามีรายได้สูงมาก” (ศราวุธ, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553) “หากมีความสามารถจริงสามารถเล่นเป็นอาชีพได้ เพราะค่าตัวนักฟุตบอลสามารถเลี้ยงชีพได้” (ตรีม, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) “เพราะปัจจุบันจะเห็นได้ว่กีฬาฟุตบอลนั้นบูมมาก ได้รับความสนใจ จึงไม่แปลกที่จะเล่นเป็นอาชีพได้” (ปอย, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) “ใครก็ตามที่มีใจรักในสิ่งที่ทำ ก็สามารถยึดเป็นอาชีพทำมาหาเลี้ยงตัวเองได้” (กลาง, สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2553) “นักฟุตบอลก็เหมือนพนักงาน หากมีนักฟุตบอลฝีมือดีใครๆ ก็อยากจ้างมาเล่น” (ต๋อง สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

ในการรับรู้ความหมายนี้จะปรากฏอย่างชัดเจนในกลุ่มตัวอย่างชนชั้นล่างที่มีเป้าหมายเพื่อเป็นนักฟุตบอล “อาชีพ” ที่เห็นพ้องต้องกันว่า “ฟุตบอลเป็นอาชีพที่พวกเขากำลังจะพยายามเดินไปให้ถึง เช่น “ฟุตบอลคือชีวิตของผม จากเด็กต่างจังหวัดธรรมดาวันนี้ ผมมีวันนี้ได้ก็เพราะฟุตบอล” (หลอด, สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2553)

3.2.6 ฟุตบอลคือเครื่องเล่นสถานภาพทางสังคม

ในการถอดรหัสความหมายว่าฟุตบอลคือเครื่องเล่นสถานภาพทางสังคมนั้น เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นล่างมีการถอดรหัสความหมายของฟุตบอลนี้ ได้คล้ายคลึงกัน เช่น

“เพราะนักฟุตบอลอาชีพในปัจจุบันนี้สามารถสร้างรายได้และทำชื่อเสียงให้กับตัวเอง” (ปอย, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) “นักฟุตบอลต่างชาติหลายคน เดี่ยวนี้มีฐานะดีจะตาย ทั้งที่ตอนเด็กๆ ยากจนมาจากสลัมมไป” (ต่อศักดิ์, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2553) “ถ้าเล่นเป็นอาชีพแล้วคิดว่า น่าจะพยายามมุ่งมั่น สามารถนำมาใช้หาเลี้ยงครอบครัวได้” (อติสร, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553)

3.2.7 ฟุตบอลคือการพนัน

การถอดรหัสความหมายว่าฟุตบอลคือการพนันเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างถอดรหัสความหมายของฟุตบอลนี้ได้เช่นเดียวกันทั้งในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง

“ถ้าเป็นสมัยตอนเริ่มทำงานใหม่ๆ มันคือหัวข้อในการพูดคุย วิพากษ์ วิจารณ์ และการพนันขั้นต่อ” (ตอง, สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2553) “ชนะแล้วได้เงินเยอะ” (เมย์, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) “ได้รับการผลิตเพลิน การพนันก็มีส่วน” (ยู, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2553) “เลิกเล่นไม่ได้ ต่อให้มีลูกก็เล่น มี 7,000 ก็เล่น มี 200 ก็เล่น” (วินัย, สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2553) “ผมไม่มีรายได้เสริม ผมจึงต้องวัด” (โตม, สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2553) “ถ้าไม่เล่น จะเชียร์ทำปลวกทำไม” (เจตน์, สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2553)

3.2.8 ฟุตบอลคือชาตินิยม/แสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติ

ในการถอดรหัสความหมายว่าฟุตบอลคือชาตินิยม/แสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติ เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีการถอดรหัสฟุตบอลตามนัยความหมายนี้ได้น้อยที่สุดในความหมายของฟุตบอลทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารหัสไม่ได้เน้นความหมายนี้ หรืออาจเป็นเพราะในการดำเนินชีวิตประจำวันปกติ พวกเขาอาจไม่ตระหนักถึงความหมายของความเป็นชาติเท่าใดนัก แต่ทว่าในห้วงเวลาพิเศษ หรือช่วงเวลาวิกฤติ ความหมายของฟุตบอลในความเป็นชาติ จึงปรากฏขึ้นมาอย่างโดดเด่น เช่น กรณีฟุตบอลอาเซียนคัพ หรือที่เป็นปรากฏการณ์ใหม่ในสังคมไทยคือ กรณีที่ฟุตบอลไทยทำผลงานได้ไม่ดี ไม่สามารถผ่านรอบแรกได้ และมีผลการแข่งขันนัดหนึ่งที่เสมอกับประเทศลาว หลังจากนั้นไม่นานมีกระแสเรียกร้องการรับผิดชอบในผลงานทีม

ชาติจากกลุ่มแฟนฟุตบอลไทยกลุ่มหนึ่งที่ยื่นข้อเรียกร้องให้นายกสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ลาออกเพื่อรับผิดชอบ ดังตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์คมชัดลึก

แฟนบอลบุกช่อง 3 ยื่นหนังสือ"สรยุทธ"ไล่"บังยี"ลาออก พร้อมนัดชุมนุมอีกครั้ง 19 ธ.ค.ที่สนามศุภชลาศัย ด้าน"อภิสิทธิ์"ชี้วิกฤติฟุตบอลไทยเป็นหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ด้าน "วรวิทย์ มະภูดี" ย้ำอีกไม่ลาออก พร้อมเชิญตัวแทนแฟนบอลมาพูดคุยหาทางออก (11 ธ.ค. 2553) เข้าวันนี้ที่ อาคารมาลีนนท์ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 แฟนบอลชาวไทยหลายร้อยชีวิต อันประกอบไปด้วยตัวแทนจากเว็บไซต์ฟุตบอลไทย "ไทยแลนด์สู้สู้" , "เชียร์ไทยรฟวเวอร์" และ "เชียร์บอล" ร่วมกับแฟนคลับจากหลากหลายสโมสรในไทยพรีเมียร์ลีก และลีกภูมิภาค ร่วมเดินทางมามายื่นหนังสือ ต่อ นายสรยุทธ สุทัศนะจินดา พิธีกรชื่อดังถึงการบริหารงานที่ผิดพลาดของทางสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยพร้อมเรียกร้อง 4 ข้อ คือ 1. นายกสมาคมฯต้องลาออกจากตำแหน่ง 2. ต้องการปฏิรูปการเลือกตั้ง โดยให้บุคคลภายนอกมีสิทธิ์ออกเสียง 3. ต้องการให้บุคคลใหม่เข้ามาบริหารงานในการวางแผนนโยบายใหม่ 4. เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้ทราบถึงการบริหารงบประมาณ นอกจากนี้ยังได้ประกาศนัดชุมนุมใหญ่อีกครั้ง ที่สนามศุภชลาศัยอันเป็นที่ทำการของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในวันที่ 19 ธ.ค. ก่อนที่จะสลายการชุมนุมในเวลา 11.00 น.

การนำเสนอการแข่งขันฟุตบอลในระดับเหตุการณ์ใหญ่ๆ ระดับสำคัญๆ เช่น ระดับชาติ ระดับนานาชาติ มานำเสนอทางสื่อมวลชนนั้น กล่าวได้ว่าเป็นการทำหน้าที่ประการหนึ่งของสื่อมวลชน คือหน้าที่ในการสร้างพิธีกรรมให้คนเข้ามามีส่วนร่วม การดูนั้นก็ฟ้าของชาติตนเองไปแข่งขันกับนักฟุตบอลชาติอื่น ๆ นั้นสร้างความรู้สึกเป็นพลเมืองของชาติและกระตุ้นความรู้สึกความรักชาติได้เป็นอย่างดี

3.2.9 ฟุตบอลคือกีฬามหาชน

สำหรับความหมายว่าฟุตบอลคือกีฬามหาชนนั้น เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการถอดรหัสความหมายของฟุตบอลนี้ได้เช่นเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ทั้งในกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่าง (จำนวนน้อยมาก) ที่ปฏิเสธฟุตบอลตามนัยความหมายนี้

"กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่เข้าถึงกลุ่มคนทุกกลุ่มได้ง่าย" (ตรีม, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) "ใครๆ บนโลกนี้ก็สามารถเล่นฟุตบอลได้ ไม่เว้นแม้แต่คนพิการหรือคนแก่ ขอแค่ให้มีใจสู้เท่านั้นเป็นพอ" (กลาง, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553) "ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันทั้งนั้น ฟุตบอลก็ไม่ใช่กีฬาต้องห้ามด้วย" (เมย์, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) "ฟุตบอลเป็นกีฬาสากล ทุกคนรู้จัก ใครก็สามารถเล่นได้ ดูได้ เพราะทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่ากัน" (คิม, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) "เพราะการเล่นฟุตบอลหรือการเป็นผู้ชม เป็นสิทธิเสรีภาพของคน ไม่มีใครมี

อำนาจมาบังคับให้เราเล่นหรือดู” (ปอย, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554 “เพราะเป็นเกมที่เล่นง่าย ๆ ขอแค่มีลูกกลม ๆ ก็เล่นได้ ไม่ว่าจะอยู่สถานที่ไหน” (เดียร์, สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2554) “กีฬาที่สามารถเล่นได้ทุกเพศ ทุกวัย เข้าใจง่าย การเล่นไม่ซับซ้อน” (บุษบัน, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2553) “เพราะทุกคนเท่าเทียมกัน สามารถดูได้ทุกเพศ วัย” (แพร, สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2553) “กีฬาไม่ใช่เป็นของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นของทุกคนที่ชื่นชอบ” (จำ, สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2553) “ทุกชนชั้นสามารถรวมเป็นหนึ่งด้วยกีฬา (ฟุตบอล)” (พชร, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2553)

มีกรณีที่น่าสนใจคือในกลุ่มตัวอย่างบางคน (ซึ่งมีจำนวนน้อยและเป็นชนชั้นกลาง) ไม่คิดว่าฟุตบอลเป็นกีฬาแห่งมหาชนที่ใคร ๆ ต่างก็เล่นหรือดูได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเขาเห็นว่า

“หากไม่มีเงินทองก็อาจจะไม่มีโอกาสได้เล่นหรือได้ดูบอล” (ศราวรุ, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2553)

มันเป็นเพียงวาทกรรมที่คนสร้างขึ้นมาเท่านั้น กีฬาอื่นๆ ก็เป็นของมวลชนได้เหมือนกัน ยิ่งการดูฟุตบอลยิ่งไม่ใช่ใหญ่ มันคือธุรกิจ ตราบใดที่ธุรกิจเข้าสู่วงจรกิจฬา เมื่อนั้น มันจะไม่ใช้กีฬา แบบที่เราเคยเห็น แต่เราก็สามารถแยกแยะมันได้ว่ามันคือการแข่งขันเพื่อเงิน ชื่อเสียง หรือมันเป็นการแข่งขันเพื่อการออกกำลังกาย มิตรภาพ และความสุข ร่วมกัน อยู่ที่มุมมองของเราต่อมัน และเลือกมุมมองที่เราต้องการ

(ตอง, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2553)

“การชมได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมในยุคทุนนิยมก็ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่จ่ายจ่ายมากกว่าก็สามารถชมได้ใกล้เคียงกว่า” (ต่อศักดิ์, สัมภาษณ์ 17 ธันวาคม 2553) “ฟุตบอลไม่แบ่งแยกชนชั้น แต่ราคาของตัวก็แบ่งอยู่ดี ตัวของกีฬาเองเป็นสิ่งดี แต่ธุรกิจกีฬาเป็นสิ่งที่ทำให้เสื่อม” (ชลัฐศร, สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2553)

เห็นได้ว่าการถอดรหัสความหมายในลักษณะที่ต่อผู้ต่อรองกับรหัสความหมายที่เข้ามาสู่การรับรู้ของเขา แต่การถอดความหมายหรือการรับรู้ความหมายฟุตบอลที่มีลักษณะปฏิเสชนี้จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยมาก และเป็นกลุ่มชนชั้นกลางเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าชนชั้นกลางกลุ่มนี้มีโอกาสได้สัมผัสกับฟุตบอลอย่างกว้างขวาง เช่นมีประสบการณ์ในการชม (อาจรวมทั้งการเล่นด้วย) ในหลายสถานที่ หลายวาระ หลายโอกาส หลายเงื่อนไข จึงทำให้เกิดความตระหนักรับรู้ว่าแท้ที่จริงแล้วฟุตบอลอาจไม่ใช่กีฬาที่เป็นมวลชนหรือมีความเสมอภาคกันจริง

จากความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นผู้ถอดรหัสความหมายของฟุตบอลทั้ง 9 ความหมายดังที่กล่าวมาข้างต้น และเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะแสดงการเปรียบเทียบ

เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ในภาพรวมระหว่างการถอดรหัสความหมายของฟุตบอลกับกลุ่มผู้เล่นและผู้ชมในแต่ละความหมาย ดังตาราง

ตารางที่ 40: ตารางเปรียบเทียบการถอดรหัสความหมายของฟุตบอลระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เล่นกับผู้ชมฟุตบอล

การถอดรหัสของผู้บริโภคฟุตบอล ความหมายของฟุตบอล	ชนชั้นกลาง	ชนชั้นล่าง
1. ฟุตบอลคือกีฬาเชื่อมสัมพันธ์	✓	✓
2. ฟุตบอลคือช่วงเวลาแห่งการพักผ่อนหย่อนใจและความสนุกสนานบันเทิง	✓	✓
3. ฟุตบอลคือการออกกำลังกายเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ	✓	✓
4. ฟุตบอลคืออุตสาหกรรมความบันเทิง	✓	✓
5. ฟุตบอลคืออาชีพชนิดหนึ่ง	✓	✓
6. ฟุตบอลคือเครื่องเล่นสถานภาพทางสังคม	✓	✓
7. ฟุตบอลคือการพนัน	✓	✓
8. ฟุตบอลคือชาตินิยม/แสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติ	✓	✓
9. ฟุตบอลคือกีฬามหาชน	✓/x	✓

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนชั้นกลางและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนชั้นล่างมีการถอดรหัสหรือการรับรู้ความหมายของฟุตบอลทั้ง 9 ความหมายไปในทิศทางเดียวกันหรือถอดได้ใกล้เคียงกัน มีบ้างที่ถอดได้ไม่เหมือนกัน ซึ่งเป็นรับรู้ความหมายไม่ครบทั้ง 9 ความหมาย หรือได้มากได้น้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความหมายของฟุตบอลที่ได้รับการเข้ารหัสมาทั้งหมดนี้ จะถูกถอดออกมารู้กันไปตาม "สัดส่วน" ที่ตนเองยอมรับ ผลของมันก็คือจะมีลักษณะเป็น "สัดส่วน" ของความมากน้อยใน 3 ระดับ กล่าวคือ สามารถอ่านความหมายหรือรับรู้ได้ทั้งหมด ก็แสดงว่าได้รับติดตั้งมาแบบทั้งหมด (All) หรือได้บ้างบางส่วน หรือเป็นเลือกเอาเฉพาะแต่ส่วนที่ต้องการเท่านั้น กล่าวโดยสรุปฟุตบอลในตัวของมันเองจะไม่มี ความหมายอันใดเลย ถ้าหากปราศจากผู้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งก็คือกลุ่มผู้บริโภคฟุตบอลทั้งผู้เล่นและผู้ชมที่ได้ทำการเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิต ภูมิหลังทางสังคม จุดยืนทางชนชั้น และความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างของเขาเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการรับรู้ตีความให้ความหมายแก่ฟุตบอล ดังนั้นภายใต้สถานการณ์ทางสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง สถานที่หนึ่ง เจือปนทางวัฒนธรรมและ

ความสัมพันธ์ทางสังคมมีส่วนสัมพันธ์ต่อแบบแผนหรือวิธีการที่ปฏิบัติในกิจกรรมการชมและการเล่นฟุตบอล

จากการศึกษาพบว่า ในด้านหนึ่งฟุตบอลมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคทั้งผู้เล่นและผู้ชม แต่จากจุดยืนของผู้เล่นและผู้ชมตัวอย่างมีลักษณะเป็นผู้กระทำต่อสื่อ (active audience) เช่น การเป็นผู้ “เลือก”ว่าจะใช้สื่ออะไร ใช้สื่อเป้าหมายใด นอกจากไปจากนั้นผู้บริโภคฟุตบอลยังเป็นผู้ถอดรหัสที่กระตือรือร้น ผู้ชมและผู้เล่นสามารถถอดรหัสตีความหมายต่อฟุตบอลทั้งที่เป็น “เนื้อหา/ความหมาย และ “สื่อ” และสามารถนำมาใช้สรรสร้างเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของพวกเขา เช่น การใช้ฟุตบอลเป็นกิจกรรมเพื่อออกกำลังกาย และพบปะเพื่อนฝูง หรือการใช้ฟุตบอลเป็นบันไดก้าวสู่เส้นทางเกียรตินิยมและรายได้ในฐานะนักฟุตบอลอาชีพ ที่เป็นการประกอบสร้างความหมายจากฟุตบอลให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของตน ในอีกด้านหนึ่งก็พบว่าฟุตบอลเองก็มีพลังอำนาจที่จะกำหนดหรือทำให้พวกเขาต้องติดตามหรือเกิดความหมายความรู้สึกร่วมกับเนื้อหา เช่น ความรู้สึกเสียใจ เศร้าใจ หดหู่ ปิติยินดี ฯลฯ ไปกับฟุตบอล หมายความว่าฟุตบอลก็มีอำนาจในการเข้ามากำหนดจัดการกับระบบการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขา นั่นเอง เช่น ต้องไปเล่นทุกวันอาทิตย์ ต้องดูฟุตบอลโลกให้มากที่สุดเท่าที่ร่างกายจะอำนวย เป็นต้น

จากการวิเคราะห์แบบแผนการบริโภคสื่อฟุตบอลของชนชั้น ที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ผู้รับสาร กับพฤติกรรมการบริโภคสื่อ พบว่าชนชั้นเป็นตัวแปรในการกำหนดแบบแผนการบริโภคสื่อฟุตบอล นอกจากนั้นชนชั้นจะมีแบบแผนการบริโภคฟุตบอลที่เหมือนกันในเชิง “ประเภท” (similarity in kind) เช่น การเล่นฟุตบอลได้เหมือน ๆ กัน หรือการชมการถ่ายทอดสดฟุตบอลโลกได้เช่นกัน แต่จะแตกต่างกันในเชิง “ระดับ” (difference in degree) ทั้งในเรื่องพฤติกรรมการบริโภคสื่อ และผลกระทบที่มีต่อผู้รับสาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริโภคสื่อฟุตบอลของชนชั้นนั้นเป็นจุดที่สื่อสารสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันในการบริโภคระหว่างผู้รับสารที่มีชนชั้นที่แตกต่างกัน

สำหรับการรับรู้ความหมายฟุตบอลนั้น พบว่าการรับรู้ความหมายฟุตบอลที่ปรากฏในลักษณะคล้ายคลึงกันโดยส่วนใหญ่หรือมีการตีความที่ไม่แตกต่างกันนักนั้น เนื่องจากผลของการเข้ารหัสความหมายฟุตบอลที่เป็นไปอย่างเข้มงวดมาก อีกทั้งยังสร้างทางเลือกในการตีความหมายหรือการให้ความหมายฟุตบอลในลักษณะความหมายโดยนัยไว้หลากหลาย เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้บริโภคถอดรหัสได้เสมือนดังว่ามีเสรีภาพ ดังนั้นการรับรู้ความหมายฟุตบอลจึงไม่ใช่แค่เพียงการรับรู้ความหมายโดยตรงเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการรับรู้ความหมายทางวัฒนธรรมที่ฝังอยู่ในฟุตบอลที่เป็นความหมายโดยนัยที่ถูกกำหนดมาอย่างรัดกุมแล้วนั่นเอง